

[straf]tijd

[straf]tijd is een bundeling van portretten en gesprekken van de Vlaamse fotografe Lieve Blancquaert met 22 mensen voor wie de Hulpgevangenis Leuven inherent deel uitmaakt van het dagelijkse leven: tien gedetineerden, vijf familieleden en zeven personeelsleden. Hun verhalen staan achter elkaar en worden doorgaans volgens eenzelfde patroon weergegeven. Eerst vertelt Lieve Blancquaert over de gesprekken die zij met de geportretteerde had, waarbij ze ook haar gevoelens en gedachten tijdens de gesprekken beschrijft. Dan volgt 'het eigen verhaal' van de getuige. Deze manier van werken brengt zo nu en dan herhaling in de verhaalstof mee, maar is nergens echt storend. Elk portret en getuigenis staat op zich. Dat heeft het voordeel dat men het boek eender waar kan beginnen lezen.

De 22 getuigenissen zijn stuk voor stuk indringende verhalen die bekliven en ontroeren, omdat ze zo menselijk, sereen en eerlijk zijn (of alleszins zo overkomen). Hoewel in heel wat levensverhalen dezelfde ingrediënten terugkomen – zoals bijvoorbeeld een breuklijn in het leven door de echtscheiding van de ouders, verkeerde vrienden, drugs – blijven de getuigenissen boeien, omdat ieder met een eigen blik kijkt naar wat er gebeurd is en naar wat er nog te verwachten valt. De verhalen geven een goed beeld van wat er omgaat in het hoofd en het hart van de gedetineerden, hun familieleden en bewakers. Een hele reeks gevoelens en gewaarwordingen komen aan bod: kilte, verveling, eenzaamheid, radeloosheid, wanhoop, lawaai, onbegrip, ongeloof, eindeloosheid, berouw, hoop, angst om te hervallen, verlangen naar vrijheid, vastberadenheid om nooit meer in de gevangenis te belanden, dankbaarheid om de bezoeken van naastbestaanden, teleurstelling, tijd, straf, volgehouden trouw,... De getuigenissen doorprikken een aantal gangbare clichés. Sommige gedetineerden spreken bijvoorbeeld met veel liefde over hun warme thuis, waar niets liet vermoeden dat het fout zou lopen.

De portretfoto's die Lieve Blancquaert van elke getuige maakte, zijn erg geslaagd: in zwart-wit voor de gedetineerden en de personeelsleden van de gevangenis, in kleur voor de familieleden. Hiermee geeft Lieve Blancquaert op een subtiele en geslaagde manier erkenning aan hen die thuis achterblijven en die het doorgaans monotone en tijd-loze leven kleuren van hun man, papa, zoon en kleinzoon achter de tralies. Ook van de deelnemers die onherkenbaar wilden blijven, maakte de fotografe een origineel portret.

[straf]tijd is niet alleen een leesboek, maar ook een fotoboek. De 22 getuigen kregen beurtelings een digitaal fotoestel mee om sfeerbeelden van hun leefomgeving te maken. Dat levert interessant beeldmateriaal op van het leven in de gevangenis, van algemene foto's – zoals de binnenkoer, de bibliotheek en een gevangenisvleugel – tot details van een kantinebon, rapportbriefje, winket, maaltijd, tattoo, cel, enzovoort.

Vooraan in het boek is een woordenlijst opgenomen met een verklaring van 40 penitentiaire termen, wat handig is om het gevangenisjargon te begrijpen.

[straf]tijd is een nuttig boek voor wie een realistisch beeld wil krijgen van hoe het leven in en met de gevangenis beleefd wordt en wat er in de betrokkenen omgaat, een beeld dat heel wat genuanceerder is dan doorgaans in de media naar voren komt. Het boek is een echte aanrader voor wie als vrijwilliger gevangenen bezoekt, voor wie deelneemt aan een reeks gespreks- en ontmoetingsavonden tussen mensen van binnen en buiten de gevangenis (zoals gebeurt bij het

project ‘Tralies uit de weg’ dat in verschillende Belgische gevangenissen loopt) en voor wie contact heeft met familieleden en vrienden van gedetineerden zoals de medewerkers van ‘Thuisfront’ en de medewerkers van CAW’sⁱ.

Het is jammer dat in het boek geen getuigenissen opgenomen zijn van een aalmoezenier of een vrijwillige bezoeker van gedetineerden zonder zelf familielid of kennis te zijn. Hierdoor zouden spiritualiteit en geloof ook aan bod zijn kunnen komen, een aspect dat nu in het boek ontbreekt.

Lieve Blancquaert en Hulpgevangenis Leuven, *[straf]tijd. Getuigenissen van mijn lief, mijn kind, mijn ma, mijne chef en ik*, Globe, Brussel, 2006, ISBN 90-8679-055-0

Hilde Pex is coördinator van de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal (IDGP),
www.gezinspastoraal.be.

ⁱ Voor meer informatie over de projecten ‘Tralies uit de weg’ en ‘Thuisfront’, verwijzen we naar de rubriek ‘In de kijker’ in dit nummer van Rndom Gezin.